

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Compendium Concertationis, Hvivs Secvli Sapientivm Ac Theologorum, super erroribus moderni temporis

Bundere, Jan van den

Venetijs, 1548

De imaginum cultu, ti. 29

urn:nbn:de:hbz:466:1-36077

ri non psallant. Et de consecr. dist. 1. cap. uestimenta, dicitur:
 Vestimenta ecclesie quibus domino ministratur, & sacra-
 ta debent esse, & honesta. Ceterum non diffiteor conueni-
 re, quinimò exigi tantum ipsum ecclesiasticum: quemadmo-
 dum ceteros ritus, & cæremonias in musicis etiam instru-
 mentis: suamq; habere dignitatem & grauitatem, ut id effi-
 cere ualeant, ad quod instituta sunt omnia: non aut contra-
 rium. Nec diuina mysteria decantanda, neq; ad illa conuenien-
 dum est demulcendarum aurium gratia: quas & si oblecta-
 ri contingat, non tamen in illo est persistendum: sed ad altio-
 ra transuolandum: quemadmodum Aug. de seipso ait, illis
 acquiesco: non quidem ut hæream, sed ut surgam cum uolo.

ps laudate
 in tympano
 choro choro
 et org. nim

DE IMAGINVM CVLTV,

TITVLVS. XXIX.

ARTICVLVS I.

Alt dominus, Non facies tibi sculptile: neq; RHE T.
 omnem similitudinem quæ est in cælo de-
 super, & quæ in terra deorsum, & eorum
 quæ sunt in aquis sub terra. Nō adorabis ea, neq;
 coles. Iam uerò eadem adoratione adorant lignea
 statua, qua adoratur eterna Trinitas. neq; quisquā
 est, qui offenda, q; contradicat, imò q; contradiceret,
 ut suspectus haberetur hæreticus, & argueretur.

Seruius episcopus Marsilien. aliquñ imagines confregit, THE O.
 ne adorarentur: cui errori consensit & Leo imperator. 3.
 contra quem conuocatum est concilium Romanū mille pe-
 ne episcoporum, sub Grego. 2. a quo imperio simul & com-
 munionem est priuatus: eò q; statuas & imagines sanctorum
 demolitus esset, uti habet Platina in actis Gregorij præfa-

DE IMAGINVM CVLTV.

ti. Concilium quoque Nicenū secundum cōuocatum est per Irenam uiduam Leonis . 350. episcoporum, & desinitum.

Siquis dixerit imagines delendas, anathema sit. Adrianus quoque primus concilium inijt Franconiæ quod abrogauit hæresim Felicianam de tollendis imaginibus. Hunc errorem de auferendis Christi & sanctorum imaginibus, de nuò suscitauerunt Vualden. quos imitati sunt Vuicleuita & Thoborita, & Rutheni. Volunt & nostro æuo deleri imagines Carolstadius & Balthasar quidam.

Hic error facile conuincitur, si consideretur quare imagines sunt in ecclesia: uidelicet in memoriam gestorum, in eruditionem populi, & ut ex eis prouehantur homines ad alia contemplanda prouocenturque ad sanctorum imitationem, & ad deuotionem: et sine periculo idololatriæ hoc fit. Nec enim tam rudis, nec tam ad idololatriam propensus est populus christianus, quā fuit Hebræus. præsertim quia tunc uniuersus propemodum orbis, ea labe fuerat infectus. Quā obrem uetuit eis deus formare imagines quas colerent & adorarent, ne etiam ipsis gentibus scandalo foret. Sed negatum erat imago, quæ immaterialis et inuisibilis Dei posset exprimere effigiem. Vt uerò pro nostra salute incarnatus et passus est filius Dei quia iam habuit ecclesia quod imagine exprimere posset: usum imaginū admisit. Præterea nō prohibuit Deus simpliciter oēm imaginem creaturæ fieri, quā & Cherubin obumbrantia propitiatorium, & serpentem in deserto constituit fieri. Vetuit autem fieri imagines, ne colerentur tanquam Deus. Quamobrem quā serpens æneus coepit Israeli esse in ruinam, eum comburi & incinerari iussit rex pius Ezechias. In christianissimo uerò non est quodquam tam mente captus, ut putet imaginem quam uenerit

Exo. 20

Deute. 5

4. reg. 18.

mur, numen esse diuinum: aut eam quicquam præstare pos-
se: hoc enim cõfitebuntur simplices & idiota, si recte iter-
rogati fuerint. Siqui uerò inueniantur errare, erudiantur.

Conferunt enim imagines plurimum ad pietatem. Nega-
re enim non potest quis humanos affectus promoueri sen-
sibilibus: ac mentem ipsam non solū excitari, uerū excita-
tam inflādari. Quis tam ferreus, ut attentē intuens imagi-
nem filij Dei, nostri causa flagellati, coronati, & cruci affi-
xi, dolore quodam nō afficiatur? Quis tam tristis, tam spe
destitutus, qui nō exhilarescat, cū uictorem Iesum, poten-
tissimē à morte resurgentem, gloriosissimē triumphantem,
nobisq; coelestia regna reserantē spectarit? Hæc & alia my-
steria, unico imaginum intuitu cōtemplari ualemus. Sapien-
tissimē igitur maiores nostri diuino afflati spiritu, usum ima-
ginum statuerunt: qui rudibus necessarius esse cognoscitur:
præstantioribus & eruditis commodissimus.

Institutor imaginum probatus est ipse Deus, dum Che-
rubin fieri iusserat. Narrat & ipse Damasce. lib. 4. cap. 16.

Volens benignissimus dñs Iesus Christus pio Abagari re-
gis Edissenorū satisfacere affectui, deteresa sua facie, impres-
sam sudario imaginem transmisit. Quanta etiam ueneratio-
ne colitur imago Veronicæ, à Saluatore eo modo præstita,
qui Romæ fuerunt, non ignorant. Habet quoq; et Eusebius
lib. 7. cap. 11. eccle. histo. Quod apud Cesaream Philippi,
quam Paneadam Phœnices uocant, sit imago ærea saluato-
ris, & mulieris, quam à fluxu sanguinis curauit: crescitque
ibi quedā herba, quæ si creuerit usq; ad summitatē fimbriæ
statuæ saluatoris, oēm langorē depellit: Si uerò decerpatur
antequā æræ imaginis fimbriā cōtigerit, nihil habet uiriū.

Lucas quoq; euangelista dicitur effigiasse primā crucis

DE IMAGINVM CVLTV

imaginem, quam Traiecten. supra Mosam summo ueneretur honore. Fertur et uarias diuæ uirginis, ac suæ prolis lesu pinxisse imagines, quæ alijs in locis in pretio habitæ sūt. Imagines etiam Apostolorū Petri & Pauli statim ab ipsorum tēpibus depictas audiuius: quas & Syluester papa exhibuit Constantino imperatori, confestim sibi per uisionem apparentium agnouit uultus. Articu. 2.

RHET. Admitto imagines, ut sint memoratiuæ prætorum, aut prouectiuæ bonorum: sed eas adorari non sinimus sine periculo idololatriæ.

THEO. Ait aliquñ Almarichus. Altaria, sanctos, statuas, & imagines thurificare, idololatriam esse, qui in generali concilio Romæ cōdemnatus est, anno dñi. 1204. Sed audiamus quid dixerit sexta synodus, ut habetur de consecr. dist. 3. cap. uenerabiles. Venerabiles imagines christiani, non deos appellant, neq; seruiunt eis, ut dijs, neq; spem salutis ponūt in eis, neq; ab eis expectant futurum iudicium: sed ad memoriam & recordationem primitiuorū uenerantur eas, & adorant: sed non seruiūt eis cultu diuino, nec alicui creaturæ. Et Gregorius reprehēdens præfatum episcopum Marsilien. eo q; imagines confregerit, ut ibidem habetur capitu. perlatum, ait. Aliud est enim picturam adorare, & aliud per picturam historiam, quid sit adorandum addiscere: Nam quod legentibus scriptura, hoc & idiotis præstat pictura cernentibus: quia in ipsa ignorantes uidēt quid sequi debeant: & in ipsis qui literas nesciunt, pro lectione pictura est. Hac rōne idem Grego. transmisit Secundino imagines dñi nostri Iesu christi, gloriosæq; uirginis Mariæ, & apostolorū Petri & Pauli, piæ illas petenti, dicens: Imagines quas tibi dirigēdas per Dulcidium diaconem rogasti, misimus. Visimus. Vnde uidet

de nobis tua postulatio placuit: quia illū toto corde diligis,
cuius imaginē prae oculis habere desyderas. Et paulò post.
Scio quidem q̄ imaginē Saluatoris non ideo petis, ut quasi
Deum colas: sed ob recordationē, in eius amore recalescas.
Et nos quidem non quasi diuinitatem, ante illam prosterni-
mur: sed illum adoramus, quem per imaginem aut natū aut
passum, sed in throno sedentem recordamur. Et dum nobis
ipsa pictura quasi scriptura ad memoriā filium reducit, ani-
mum nostrum aut de resurrectione letificat, aut de passio-
ne demulcet. Et si genu flexi homines corā aliqua imagi-
ne, aut triumphali signo sanctae crucis precantur, non lignū
hoc sive lapidem adorant figuratum: sed summū Deum co-
lunt: Et quem sensibus conspiciere non ualent, imaginem ex
instituto illum referentem uenerantur, & adorant, nō qui-
dem in illa sistentes, sed adorationem ad representatū trans-
ferentes. Dicit enim Damasc. lib. 4. cap. 12. Imaginis honor
ad prototypum exemplar, imaginisq; ueritatem transfer-
tur. De adoratione quoq; sanctae crucis, cōgruē & illud di-
citur. Adorate scabellum pedum eius, quoniam sanctū est.
& Aug. super Ioannem tracta. 36. Quid seruat fideli suo,
qui talem honorem dedit supplicio suo?

Ex his constat imaginum usum, rem non esse nouitiam,
sed a tpe Apostolorum obseruatam. Debet tamen is imagi-
num usus esse moderatus, tantaq; grauitate et iudicio dispo-
situs, ut commodē praestet id ad quod inductus est: ut ex eis
homo summū Deum glorificet, pietatem excitet: mysterio-
rum domini, ac uirtutis sanctorū nos memores reddat: Ad
eos imitandos nos excitet, & deniq; ad glorificandum do-
minum mentem nostram inflāmet. Qui itaq; uirgines qua-
si scorta adumbrant, et milites Christi quasi lenones aut pe-

DE PEREGRINATIONIBVS
dissequos huius seculi figurant, ritum & ecclesie interiorum
nem peruertunt.

DE PEREGRINATIONIBVS
TITVLVS XXX.
ARTICVLVS I.

RHET. **I**Am longius recedunt à diuinis præceptis peregrinationes. Et harum est magna uarietas. Alius facit iter cataphractus, alius nudis pedibus: alius non nisi emedicata pecunia. Hec uocat Christus inutiles cultus: quare non profunt ad placandam offensam Dei.

THEO. Si peregrinationes perniciose sunt, aut deo minus gratæ, quare ipse dominus adduxit Abraham de Aram ut peregrinaretur in terram Chanaan? Quare ipse legem sanciens ait. Peregrino molestus non eris: Imò beneficium ei impendi uoluit. Scribitur quoque in Deutero. Dominus amat peregrinum, & dat ei uictum & uestitum. Et uos ergo amate peregrinos, quia & ipsi fuistis aduenæ in terra Aegypti. Art. 2.

RHET. Hæc uerba loquuntur de peregrinis, qui se conferunt ut aliena loca incolant: non autem de his peregrinis, qui diuorum sepulcra, aut statuas, aut reliquias uisitant, ut ibi facilius exaudiantur.

THEO. Visere huiusmodi loca, scripturæ est consentaneum. Nam missus fuit ab ipso domino Abraham ad montem, ut filium suum ibi domino immolaret, & oraret. Profectus est etiam David ad arcam Ornam Hiebusæi, ex mandato domini: precaturus & sacrificia immolaturus per cessationem cladis pestiferæ quæ grassabatur in populo. Abijt quoque et Salomon omni Gabon